

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

14. juuli 2022 *

Eelotsusetaotlus – Kohtualluvus ning kohtuotsuste tunnustamine ja täitmine kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega – Vanemlik vastutus – Määrus (EÜ) nr 2201/2003 – Artikli 8 lõige 1 ja artikli 61 punkt a – Üldine kohtualluvus – *Perpetuatio fori* põhimõte – Lapse hariliku viibimiskoha üleviimine kohtumenetluse ajal Euroopa Liidu liikmesriigist kolmandasse riiki, mis on Haagi 1996. aasta konventsiooni osalisriik

Kohtuasjas C-572/21,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Högsta domstoleni (Rootsi kõrgeim kohus) 14. septembri 2021. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 16. septembril 2021, menetluses

CC

versus

VO,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president C. Lycourgos, kohtunikud S. Rodin, J.-C. Bonichot, L. S. Rossi (ettekandja) ja O. Spineanu-Matei,

kohtujurist: M. Szpunar,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Saksamaa valitsus, esindajad: J. Möller, U. Bartl ja M. Hellmann,
- Prantsuse valitsus, esindajad: A. Daniel ja A.-L. Desjonquères,
- Euroopa Komisjon, esindajad: P. Carlin ja W. Wils,

* Kohtumenetluse keel: rootsi.

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab nõukogu 27. novembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000 (ELT 2003, L 338, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 243), artikli 8 lõike 1 ja artikli 61 tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud CC ja VO vahelises kohtuvaidluses seoses VO taotlusega nende poja M-i suhtes hooldusõiguse saamiseks Rootsis.

Õiguslik raamistik

Rahvusvaheline õigus

- 3 Haagis 19. oktoobril 1996. aastal sõlmitud vanemliku vastutuse ja lastekaitsemeetmetega seotud kohtualluvust, kohaldatavat seadust, tunnustamist, kohtuotsuste täitmist ja koostööd käsitleva konventsiooni (edaspidi „Haagi 1996. aasta konventsioon“) on ratifitseerinud või sellega on ühinenud kõik liidu liikmesriigid. Ka Venemaa Föderatsioon ühines selle konventsiooniga 2012. aastal ja konventsioon jõustus seal 1. juunil 2013.
- 4 Haagi 1996. aasta konventsiooni neljas põhjendus on sõnastatud järgmiselt:
„kinnitades, et lapse parimad huvid tuleb seada esikohale.“
- 5 Konventsiooni II peatüki „Kohtualluvus“ artiklis 5 on sätestatud:
„1. Lapse alalise elukoha [mõiste „alaline elukoht“ asemel on edaspidi kasutatud täpsemat vastet „harilik viibimiskoht“] osalisriigi haldus- ja kohtuorganid on pädevad võtma meetmeid, mis on ette nähtud lapse isiku või vara kaitseks.
2. Vastavalt artiklile 7 on lapse [hariliku viibimiskoha] muutumisel see pädevus uue [hariliku viibimiskoha] riigi asutustel.“
- 6 Haagi 1996. aasta konventsiooni artikli 52 lõigete 2–4 kohaselt:
„2. Käesolev konventsioon ei mõjuta ühe või enama osalisriigi võimalust sõlmida kokkuleppeid, mis sisaldavad laste suhtes, kelle [harilikuks viibimiskohaks] on selliste kokkulepete poolteks olevad riigid, sätteid käesoleva konventsiooniga reguleeritavate küsimuste kohta.
3. Ühe või enama osalisriigi poolt sõlmitavad kokkulepped käesoleva konventsiooni reguleerimisalasse jäävates küsimustes ei mõjuta käesoleva konventsiooni kohaldamist selliste riikide suhetes teiste osalisriikidega.“

4. Eelmisi lõikeid kohaldatakse ka ühtsete õigusaktide suhtes, mis põhinevad asjaomaste riikide piirkondlikel või muud laadi erisidemetel.“

Liidu õigus

7 Määruse nr 2201/2003 põhjendused 12 ja 33 on sõnastatud järgmiselt:

„(12) Käesoleva määrusega kehtestatud kohtualluvuse alused vanemliku vastutuse küsimustes kujundatakse lapse huve silmas pidades, eeskätt läheduskriteeriumi põhjal. See tähendab, et jurisdiktsioon peaks esimeses järjekorras olema lapse alalise elukoha [mõiste „alaline elukoht“ asemel on edaspidi kasutatud täpsemat vastet „harilik viibimiskoht“] liikmesriigil, välja arvatud teatavatel lapse [viibimiskoha] vahetamise juhtudel või vastavalt kokkuleppele vanemliku vastutuse kandjate vahel.

[...]

(33) Käesolevas määruses tunnustatakse põhiõigusi ja peetakse kinni Euroopa Liidu põhiõiguste harta põhimõtetest. Eeskätt püütakse sellega tagada lapse põhiõiguste austamist, mis on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 24.“

8 Määruse artikli 1 lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Käesolevat määrust kohaldatakse järgmisi valdkondi käsitlevate tsiviilasjade suhtes igat liiki kohtutes:

a) abielulahutus, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamine;

b) vanemliku vastutuse tekkimine, teostamine, piiramine või äravõtmine.

2. Lõike 1 punktis b osutatud küsimused võivad käsitleda eelkõige järgmist:

a) eestkosteõigus [mõiste „eestkosteõigus“ asemel on edaspidi kasutatud täpsemat vastet „isikuhooldusõigus“] ja suhtlusõigus;

[...]“.

9 Määruse artiklis 8 „Üldine kohtualluvus“ on ette nähtud:

„1. Liikmesriigi kohtutel on vanemliku vastutuse asjus pädevus lapse suhtes, kelle [harilik viibimiskoht] on hagi esitamise ajal selles liikmesriigis.

2. Lõiget 1 kohaldatakse, kui artiklitest 9, 10 ja 12 ei tulene teisiti.“

10 Määruse nr 2201/2003 artiklis 60 „Suhe teatavate mitmepoolsete konventsioonidega“ on ette nähtud, et liikmesriikide vahelistes suhetes on see määrus ülimuslik teatavate konventsioonide suhtes, mida on selles sättes ammendavalt nimetatud, niivõrd kui need käsitlevad selle määrusega reguleeritud küsimusi.

- 11 Määruse artiklis 61 „Seos [Haagi 1996. aasta konventsiooniga]“ on sätestatud:
„Seoses [Haagi 1996. aasta konventsiooniga] kohaldatakse käesolevat määrust:
- a) juhul, kui kõnealuse lapse [harilik viibimiskoht] on liikmesriigi territooriumil;
 - b) liikmesriigi kohtus tehtud kohtuotsuse tunnustamise ja täitmise osas teise liikmesriigi territooriumil isegi juhul, kui kõnealuse lapse [harilik viibimiskoht] on kolmanda riigi territooriumil, mis on nimetatud konventsiooni lepinguosaline.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

- 12 CC sünnitas 2011. aastal Rootsis lapse M. Lapse sünnist alates on tal olnud tema suhtes ainuhooldusõigus. Kuni 2019. aasta oktoobrini elas M alati Rootsis.
- 13 Alates 2019. aasta oktoobrist käib M Venemaa Föderatsiooni territooriumil asuvas internaatkoolis.
- 14 M-i isa VO esitas 2019. aasta detsembris pädevale Tingsrättile (esimese astme kohus, Rootsi) taotluse, paludes esimese võimalusena anda talle M-i suhtes ainuhooldusõigus ning lisaks määrata lapse elukohaks tema elukoht Rootsis. CC väitis, et asi ei kuulu selle kohtu alluvusse, sest alates 2019. aasta oktoobrist on M-i harilik viibimiskoht Venemaal.
- 15 Nimetatud kohus lükkas CC esitatud kohtualluvuse puudumise vastuväite tagasi põhjendusega, et hagi esitamise ajal ei olnud M-i harilik viibimiskoht üle viidud Venemaale. Esialgse õiguskaitse korras andis ta VO-le ajutiselt M-i suhtes ainuhooldusõiguse.
- 16 Hovrätten över Skåne och Blekinge (Skåne ja Blekinge apellatsioonikohus, Malmö kohtumaja, Rootsi) jättis muutmata Tingsrätti (esimese astme kohus) otsuse, mille kohaselt kuulub asja arutamine määruse nr 2201/2003 artikli 8 lõike 1 järgi Rootsi kohtute alluvusse. Ta tühistas aga selle kohtu otsuse anda VO-le ajutiselt M-i suhtes ainuhooldusõigus.
- 17 CC pöördus eelotsusetaotluse esitanud Högsta domstolenisse (Rootsi kõrgeim kohus) ja palus, et see kohus annaks loa Hovrätten över Skåne och Blekinge (Skåne ja Blekinge apellatsioonikohus, Malmö kohtumaja) otsuse peale kaebuse esitamiseks ja esitaks Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse määruse nr 2201/2003 artikli 61 tõlgendamise kohta. Eelotsusetaotluse esitanud kohtus täpsustas CC, et ta esitas ka omalt poolt M-i suhtes hooldusõiguse saamiseks taotluse Venemaa kohtule, mis leidis 20. novembril 2020, et tema alluvusse kuuluvad kõik küsimused, mis puudutavad vanemlikku vastutust M-i suhtes.
- 18 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul tekivad küsimused, mis puudutavad esiteks seda, kas *perpetuatio fori* põhimõte, nagu see tuleneb määruse nr 2201/2003 artikli 8 lõikest 1, on kohaldatav juhul, kui lapse harilik viibimiskoht viiakse üle sellisesse kolmandasse riiki, mis on Haagi 1996. aasta konventsiooni osalisriik, ja teiseks prioriteetsuse regulatsiooni määruse nr 2201/2003 artikli 61 punktis a, st milline ajahetk tuleb aluseks võtta lapse hariliku viibimiskoha kindlaksmääramisel ja kas seda artiklit kohaldatakse ainult liikmesriikidevahelistes suhetes või on sellel laiem kohaldamisala. Eelotsusetaotluse esitanud kohus lisab, et kuigi mõni teiste liikmesriikide kohus on leidnud, et sarnastes olukordades ei ole määruse nr 2201/2003 artikli 8 lõige 1 kohaldatav, on õigusteoorias selles osas erinevaid seisukohti.

- 19 Neil asjaoludel otsustas Högsta domstolen (kõrgeim kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas asi jääb [määruse nr 2201/2003] artikli 8 lõike 1 alusel ühe liikmesriigi kohtu alluvusse juhul, kui laps, keda menetlus puudutab, viib kohtumenetluse käigus oma hariliku viibimiskoha ühest liikmesriigist üle kolmandasse riiki, mis on 1996. aasta Haagi konventsiooni osalisriik (vt nimetatud määruse artikkel 61)?“

Menetlus Euroopa Kohtus

- 20 Eelotsusetaotluse esitanud kohus taotles käesoleva kohtuasja menetlemist Euroopa Kohtu kodukorra artiklis 105 ette nähtud kiirendatud menetluses. Ta täpsustab oma taotluse põhjenduseks, et põhikohtuasi puudutab kohtualluvuse küsimust, mille üle on eriti tähtis kiiresti otsustada.
- 21 Kodukorra artikli 105 lõikes 1 on ette nähtud, et kui kohtuasja laad nõuab asja lahendamist lühikese aja jooksul, võib Euroopa Kohtu president eelotsusetaotluse esitanud kohtu taotlusel või erandkorras omal algatusel otsustada, olles ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi ära kuulanud, lahendada eelotsusetaotluse kiirendatud menetluses.
- 22 Euroopa Kohtu president otsustas 7. oktoobril 2021 ettekandja-kohtuniku ettepanekul ja pärast kohtujuristi ära kuulamist, et seda taotlust ei tule rahuldada, eelkõige seetõttu, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole esitanud ühtegi konkreetset aspekti kohtuasja asjaolude kohta, mis kinnitaks, et kohtuasja laad nõuab selle lahendamist lühikese aja jooksul. Nimelt tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et asjaolu, et eelotsusetaotluse esitanud kohus on kohustatud tegema kõik, et tagada põhikohtuasja kiire lahendamine, ei ole iseenesest piisav, et õigustada kodukorra artikli 105 lõike 1 alusel kiirendatud menetluse kasutamist (6. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus TOTO ja Vianini Lavori, C-581/20, EU:C:2021:808, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 23 Euroopa Kohtu president otsustas samal päeval siiski, et käesolevat kohtuasja menetletakse kodukorra artikli 53 lõike 3 alusel eelisjärjekorras.

Eelotsuse küsimuse analüüs

Sissejuhatavad märkused

- 24 Sissejuhatuseks tuleb märkida, et esiteks põhineb esitatud küsimus tuvastusel, et M, keda puudutab Rootsi kohtutes pooleli olev menetlus eelkõige hooldusõiguse üle, viis menetluse käigus tegelikult oma hariliku viibimiskoha üle kolmandasse riiki, nimelt Vene Föderatsiooni, mis on Haagi 1996. aasta konventsiooni osalisriik. Kuna vastavalt Euroopa Kohtu praktikale tuleb lapse harilik viibimiskoht, mis vastab kohale, kus faktiliselt on tema elu kese (vt selle kohta 28. juuni 2018. aasta kohtuotsus HR, C-512/17, EU:C:2018:513, punkt 42), kindlaks teha iga konkreetse üksikjuhtumi kõigi asjaolude põhjal (vt selle kohta 28. juuni 2018. aasta kohtuotsus HR, C-512/17, EU:C:2018:513, punktid 42 ja 54), ei ole Euroopa Kohtu, vaid liikmesriikide kohtute ülesanne veenduda selles, et harilik viibimiskoht viidi tegelikult väljapoole asjaomase liikmesriigi territooriumit. Sellega seoses tuleb märkida, et lisaks lapse füüsilisele viibimisele liikmesriigis tuleb arvesse võtta ka muid tegureid, millest võib ilmneda, et lapse viibimine

liikmesriigis ei ole vaid ajutist või juhuslikku laadi ning et lapse viibimiskoht näitab tema teatud integratsiooni sotsiaalsesse ja perekondlikku keskkonda (vt selle kohta 28. juuni 2018. aasta kohtuotsus HR, C-512/17, EU:C:2018:513, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 25 Teiseks ei nähtu Euroopa Kohtule esitatud toimikust, et M, kelle suhtes CC-I oli tema sünnist saadik ainuhooldusõigus, oleks ebaseaduslikult viidud Venemaa Föderatsiooni territooriumile.

Sisulised küsimused

- 26 Oma küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 2201/2003 artikli 8 lõiget 1 koostoimes selle määruse artikli 61 punktiga a tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kohus, kes lahendab vanemlikku vastutust puudutavat kohtuasja, säilitab artikli 8 lõike 1 alusel saadud kohtualluvuse selle vaidluse lahendamiseks, kui lapse harilik viibimiskoht on menetluse käigus õiguspäraselt üle viidud sellisesse kolmandasse riiki, mis on Haagi 1996. aasta konventsiooni osalisriik.
- 27 Määruse nr 2201/2003 artikli 8 lõike 1 kohaselt kuulub vanemliku vastutuse asjades kohtualluvus selle liikmesriigi kohtutele, kus on lapse harilik viibimiskoht hagi esitamise ajal. Geograafilise läheduse tõttu on nendel kohtutel üldjuhul kõige paremad võimalused otsustada selle üle, mis on lapse huvides (23. detsembri 2009. aasta kohtuotsus Detiček, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, punkt 36).
- 28 Määruse nr 2201/2003 artikli 8 lõikes 1, milles võetakse aluseks liikmesriigi kohtule hagi esitamise ajahetk, väljendub *perpetuatio fori* põhimõte, mille kohaselt ei kao selle kohtu alluvus ka siis, kui kohtumenetluse ajal peaks muutuma asjaomase lapse harilik viibimiskoht.
- 29 Lisaks, nagu Euroopa Kohus otsustas 17. oktoobri 2018. aasta kohtuotsuses UD (C-393/18 PPU, EU:C:2018:835, punktid 33–41), ei nähtu määruse nr 2201/2003 artikli 8 lõike 1 sõnastusest ega ülesehitusest, et selle sätte kohaldamisala tuleks pidada kohaldatavaks üksnes kohtuasjadele, mis puudutavad liikmesriikide kohtute suhteid. Vastupidi, nimetatud määruse artikli 8 lõikes 1 ette nähtud üldine kohtualluvuse eeskiri on kohaldatav kohtuvaidlustele, mis puudutavad suhteid liikmesriigi ja kolmanda riigi kohtute vahel.
- 30 Sellest järeldeb, et kui liikmesriigi kohtusse pöördumise ajal on lapse harilik viibimiskoht selle liikmesriigi territooriumil, siis kuulub põhimõtteliselt selle kohtu alluvusse otsuse tegemine vanemliku vastutuse kohta, sealhulgas juhul, kui vaidlus puudutab suhet kolmanda riigiga.
- 31 Siiski tuleb kontrollida, nagu soovis eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas käesoleva kohtuotsuse punktis 24 nimetatud kriteeriume arvestades on määruse nr 2201/2003 artikli 8 lõikes 1 sätestatud eeskiri kohaldatav juhul, kui kolmas riik, mille territooriumile on lapse harilik viibimiskoht õiguspäraselt üle viidud menetluse käigus, on Haagi 1996. aasta konventsiooni osalisriik.
- 32 Sellega seoses tuleb märkida, et määruse nr 2201/2003 artikli 61 punktis a on ette nähtud, et seoses Haagi 1996. aasta konventsiooniga kohaldatakse määrust nr 2201/2003 „juhul, kui lapse harilik viibimiskoht on liikmesriigi territooriumil“.
- 33 Selle sätte sõnastusest nähtub, et see reguleerib suhteid liikmesriikide vahel, kes kõik on ratifitseerinud Haagi 1996. aasta konventsiooni või on sellega ühinenud, ning samuti selle konventsiooniga ühinenud kolmandate riikidega nii, et määruse nr 2201/2003 artikli 8 lõikes 1

ette nähtud üldine kohtualluvuse eeskiri ei ole enam kohaldatav, kui lapse harilik viibimiskoht on menetluse käigus üle viidud liikmesriigi territooriumilt sellise kolmanda riigi territooriumile, mis on nimetatud konventsiooni osalisriik.

- 34 Seda tõlgendust kinnitab määruse nr 2201/2003 artikli 61 punkti a kontekst. Ühelt poolt tuleb märkida, et erinevalt selle määruse artiklist 60 ei ole selles sättes märgitud, et selle kohaldamisala piirdub liikmesriikidevaheliste suhetega.
- 35 Teiselt poolt tuleb täheldada, et määruse artikli 8 lõikes 1 on sisuliselt täpsustatud, et vanemliku vastutusega seotud asjade kohtualluvus kuulub selle liikmesriigi kohtule, kus on lapse harilik viibimiskoht „hagi esitamise ajal“, kuid määruse artikli 61 punkt a ei sisalda samasugust täpsustust.
- 36 Sellest järeldub, et vastupidi sellele, mida liidu seadusandja on ette näinud seoses esimesena nimetatud sättega ning nagu Saksamaa ja Prantsuse valitsus oma kirjalikes seisukohtades rõhutasid, võib artikli 61 punkti a sõnastuse põhjal asuda seisukohale, et lapse harilik viibimiskoht selle sätte tähenduses on see, mis tal on pädeva kohtu poolt otsuse tegemise ajal, mis tähendab, et kui tema viibimiskoht ei ole sel ajal enam liikmesriigi territooriumil, vaid sellises kolmandas riigis, mis on Haagi 1996. aasta konventsiooni osalisriik, tuleb määruse nr 2201/2003 artikli 8 lõige 1 kõrvale jätta ja kohaldada konventsiooni sätteid.
- 37 Seda tõlgendust toetab määruse nr 2201/2003 artikli 61 punkti b sõnastus, milles on ette nähtud, et seda määrust kohaldatakse „liikmesriigi kohtus tehtud kohtuotsuse tunnustamise ja täitmise osas teise liikmesriigi territooriumil isegi juhul, kui kõnealuse lapse harilik viibimiskoht on kolmanda riigi territooriumil, mis on [Haagi 1996. aasta] konventsiooni lepinguosaline“.
- 38 Nii nähtub nimetatud määruse artikli 61 punktide a ja b koostoimest, et artikli 8 lõige 1 ei ole enam kohaldatav, kui lapse harilik viibimiskoht on üle viidud Haagi 1996. aasta konventsiooni osaliseks oleva kolmanda riigi territooriumile enne, kui liikmesriigi pädev kohus, kes lahendab vanemliku vastutuse asja, on otsuse teinud. Seevastu juhul, kui lapse harilik viibimiskoht muutub pärast selle kohtu otsuse tegemist, ei takista see muutus määruse artikli 61 punkti b järgi selle sätete kohaldamist sellise otsuse tunnustamise ja täitmise suhtes teise liikmesriigi territooriumil.
- 39 Määruse nr 2201/2003 artikli 61 punktis a toodud piirang artikli 8 lõike 1 kohaldamise osas alates hetkest, mil lapse harilik viibimiskoht ei ole enam liikmesriigis, vaid mõnes kolmandas riigis, mis on Haagi 1996. aasta konventsiooni osalisriik, on samuti kooskõlas ka liidu seadusandja sooviga mitte kahjustada selle konventsiooni sätteid.
- 40 Sellega seoses tuleb rõhutada, et Haagi 1996. aasta konventsiooni artikli 5 lõike 2 kohaselt on lapse hariliku viibimiskoha muutmisel teise konventsiooni osalisriiki pädevad uue hariliku viibimiskoha riigi asutused.
- 41 Lisaks on Haagi 1996. aasta konventsiooni artikli 52 lõikega 3 sõnaselgelt vastuolus see, kui konventsiooniga reguleeritud küsimustes mõjutab mitme osalisriigi vahel sõlmitud teine kokkulepe nende riikide suhetes teiste osalisriikidega Haagi 1996. aasta konventsiooni sätete kohaldamist. Nagu kinnitavad aga P. Lagarde'i koostatud konventsiooni seletuskirja punktid 170–173, on konventsiooni artikli 52 lõige 3 just nimelt kompromissi tulemus liidu liikmesriikide, kes on kõik ka konventsiooniga ühinenud ja kes soovisid sõlmida selles valdkonnas eraldi kokkuleppeid, nagu Brüsseli II konventsioon, millele järgnes määrus nr 2201/2003, ja teiste

Haagi konventsiooni osalisriikide seisukohtade vahel, kes pelgasid, et selliseid eraldi kokkuleppeid sõlminud riigid võiksid neid kasutada kaldumaks kõrvale kohustuste täitmisest suhetes konventsiooni teiste osalisriikidega, mis nõrgendaks konventsiooni.

- 42 Nagu Prantsuse valitsus ja komisjon õigesti märkisid oma kirjalikes seisukohtades, siis kuigi liikmesriigi kohus peab määruse nr 2201/2003 artikli 8 lõikes 1 ette nähtud *perpetuatio fori* põhimõtte järgi säilitama kohtualluvuse ka siis, kui lapse harilik viibimiskoht viiakse menetluse käigus õiguspäraselt üle sellise kolmanda riigi territooriumile, mis on Haagi 1996. aasta konventsiooni osalisriik, oleks selline kohtualluvuse laiendamine vastuolus nii konventsiooni artikli 5 lõikega 2 kui ka artikli 52 lõikega 3. Selline määruse nr 2201/2003 artikli 8 lõike 1 tõlgendus, mis ignoreeriks määruse artikli 61 punkti a ulatust, kohustaks liikmesriike tegutsema vastuolus oma rahvusvaheliste kohustustega (vt selle kohta 24. märtsi 2021. aasta kohtuotsus MCP, C-603/20 PPU, EU:C:2021:231, punkt 56).
- 43 Lõpuks tuleb täpsustada, et määruse nr 2201/2003 artikli 8 lõike 1 kohaldamata jätmine Haagi 1996. aasta konventsiooni sätete kasuks ei ohusta iseenesest lapse parimaid huve, kuna selle konventsiooni osalisriikide kohtud peavad tagama, et konventsiooni neljanda põhjenduse kohaselt seataks lapse parimad huvid esikohale.
- 44 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb määruse nr 2201/2003 artikli 8 lõiget 1 koostoimes selle määruse artikli 61 punktiga a tõlgendada nii, et liikmesriigi kohus, kes lahendab vanemlikku vastutust puudutavat kohtuasja, ei säilita artikli 8 lõike 1 alusel saadud kohtualluvust selle vaidluse lahendamiseks, kui lapse harilik viibimiskoht on menetluse käigus õiguspäraselt üle viidud sellisesse kolmandasse riiki, mis on Haagi 1996. aasta konventsiooni osalisriik.

Kohtukulud

- 45 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulud, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

Nõukogu 27. novembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000, artikli 8 lõiget 1 koostoimes selle määruse artikli 61 punktiga a tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kohus, kes lahendab vanemlikku vastutust puudutavat kohtuasja, ei säilita artikli 8 lõike 1 alusel saadud kohtualluvust selle vaidluse lahendamiseks, kui lapse harilik viibimiskoht on menetluse käigus õiguspäraselt üle viidud sellisesse kolmandasse riiki, mis on Haagis 19. oktoobril 1996. aastal sõlmitud vanemliku vastutuse ja lastekaitsemeetmetega seotud kohtualluvust, kohaldatavat seadust, tunnustamist, kohtuotsuste täitmist ja koostööd käsitleva konventsiooni osalisriik.

Allkirjad